

Niva

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@poczta.onet.pl

№ 49 (2430) Год XLVII

Беласток, 8 снежня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Мелі „Рацыю”

Зося ЛЕМЕШ

*Нешта ў свеце, вясна ці зіма,
грошай няма і настрою няма...*

Была вясна... Позняя, цёплая вясна 2002 года, першы дзень чэрвеня. Гэтага дня, амаль зусім нечакана, у месцы перадач Радыё „Рацыя” з’явілася цішыня. Цяжкая цішыня, якую нельга было стрымаць самому. Таму сабраліся мы, як кожны тыдзень, на рацыённым чаце Пляткарня. Стэп і іншыя журналісты ў студыі па вуліцы Цёплай у Беластоку і мы — слухачы з Беластока, Бельска, Гайнаўкі і Кракава перад сваімі камп’ютэрамі — стварылі супольны фронт абароны. Не маглі, не хацелі мы паверыць, што НАШАЕ радыё можа проста знікнуць. Не хацелі здавацца. У гэты час найбольшае ўражанне зрабілі на мяне Лукаш Сцепанюк і Тамаш Снарскі, якія стварылі малады калектыў Радыё „Рацыя” і, хаця не даставалі за тое зарплату, вялі аўтарскія перадачы „Балкон Рацыі”. Стэп сядзеў у студыі, а Снарэк на балконе і адтуль распавядаў аб навакольных падзеях, напрыклад аб пешаходах ці аб каце, якога нехта прывязаў да дрэва... Перадачам спадарожнічала самая актуальная тады музыка, між іншым, альбом „Крамбамбуля”. Слухачы прымалі актыўны ўдзел у перадачах, што магло здзіўляць у такіх умовах — радыё ўвесь час вяшчала механічна, але калі толькі паяўляўся жывы эфір, людзі пачыналі тэлефанавать. Не трэба было нават падаваць нумары. Снарэк расказваў, што калі ўжо ў студыі выключылі тэлефоны, ён падаў нумар свайго мабільніка. Людзі яшчэ пару дзён тэлефанавалі, каб заказаць песні і паразмаўляць... Цікава, што толькі тых двух ідэалістаў засталіся тады пры „Рацыі”...

Было лета... Пачало мяне цікавіць, ці хто-небудзь слухае яшчэ такое „мёртвае” радыё, дзе, праўда, ёсць папулярная музыка, але не хапае „чалавечнасці”. Мела я вялікія сумненні. Аж аднойчы мой бацька пачуў у краме, як старэйшае сужонства пытала ў прадаўца: „Маеце добрыя радыёпрыёмнікі? Бо наш стары то ўжо да нічога! Што мы з ім не рабілі, нават новую антэну паставілі, а Радыё „Рацыя” не чуваць! Да суседзяў трэба хадзіць слухаць”.

Была восень... Радыё ажыло на пару дзён, на жаль, толькі з прычыны выбараў. Адазваліся іншага роду ідэалісты, адазваліся і на іншай мове (па-польску!). Самае важнае, што некаторым ім у выбарах пашанцавала. Толькі што „Рацыя” зноў заціхла...

Тым часам на гасцёўні Радыё „Рацыя” АРА піша: „Wolna Europa ёсць, а вольнае Радыё „Рацыя” — калі будзе? Смугак вялікі ў маім доме. РР нас не вітае „live”. Вялікае шчасце, што мы нешта нагрывалі! :-)”

[працяг 2]

Падвядзенне вынікаў VII Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы. З дакладам выступае д-р Янка Трацяк (Беласток, 9.11.2002 г.).

„Паласатая” літаратура

Янка ТРАЦЯК

Творчасць самадзейных аматараў літаратуры — удзельнікаў штогадовага Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы — цяжка трактаваць з гледжання літаратурнай крытыкі. Зразумела, лягчэй за ўсё даць адмоўную адзнаку і паставіць на гэтым кропку, але хацелася б звярнуць увагу на некаторыя асаблівасці, якія істотна ўплываюць на творчы працэс канкурсантаў і, часам, зводзяць гэты працэс да звычайнага тупання на месцы. Калі чытаеш творы, якія пададзены на конкурс, напачатку складваецца кантрастнае ўражанне: добры твор — кепскі твор, паводле вядомага выказвання: „Жыццё, што зebra: то светлая паласа, то цёмная”, але пры больш падрабязным разглядзе прыходзіцца пагадзіцца з тым, што большасць твораў з’яўляецца шэрымі, альбо і зусім бясколернымі. Аўтарам такіх твораў цяжка даць якую-небудзь канструктыўную параду. Калі ж гутарка ідзе пра пачаткоўцаў, то гэта нармальны працэс. Іх можна зразумець: ім хочацца пісаць, але яны не ведаюць, як пісаць і пра што пісаць. Ім не трэба баяцца, што першыя іх „сачыненні” могуць застацца незаўважанымі. Калі ж праца будзе працягвацца ў творчым пошуку, у іх з’явіцца свае тэмы, свае сродкі выяўлення, свой стыль, свой „почырк”. Тым не менш, ёсць і светлыя „палосы”, якія не засталіся па-за ўвагай конкурснай камісіі, на што, дарэчы, і звернем свой суб’ектыўны погляд.

Галоўны крытэрыў, якога звычайна прытрымліваюцца сябры журы літаратурнага конкурсу пры ацэнцы творчасці моладзі — гэта выяўленне аўтарамі свайго ўспрыняцця свету, свайго бачан-

ня, няхай сабе і наўна-дзіцячага, але шчырага і тым адметнага, праўда, з адной агаворкай, — калі гэта светабачанне ўвасоблена ў адпаведныя літаратурныя вобразы і формы. Характэрным, у гэтым сэнсе, можа быць верш Радаслава Маціевіча „Пра дажджавога чарвячка”, у якім відавочны падзел пазнання свету: чарвячком, які называўся Кароль, дарослым, маленькім (аўтарам), які па-своему дае адказ на пытанне, чаму Кароль „схаваўся ад людзей пад зямлю”. Такім чынам, вобраз атрымлівае завершанасць і паэтычную закончанасць. Дабавіць штосьці да гэтага сюжэта немагчыма. Іншая справа з вершам Паўліны Нічыпарук „Чатыры”:

*Магічнай лічбай ёсць чатыры,
Бо для мяне яна злучаецца
З чатырма сценамі,
Якія прыпалінаюць хату,
А хата гэта месца сямейнага цяпла.*

Абмежавалася Паўлінка толькі сценамі хаты, але гэтыя сцены куды б выглядалі даражэй і мілей за ўсё на свеце, калі б у пераліку магічнай лічбы ім папярэднічалі чатыры напрамкі свету, альбо чатыры стыхіі (зямля, вада, паветра, агонь), — тады верш набыў бы філасафічнае гучанне і касмалагічную завершанасць, але толькі хата можа быць месцам сямейнага цяпла. З другога боку, хату, як устойлівы вобраз, можна разглядаць і як архетып культуры. Як тут не згадаць кнігу Янкі Сіпакова „Усе мы з хат”. Заўвагі нашы гучаць не ў якасці дакору — не карэктным было б іх рабіць за тое, чаго няма. Хацелася паказаць магчымыя варыянты інтэрпрэтацыі вобразаў магічнай лічбы і хаты, балазе да гэтых вобразаў звярнулася Паўліна Нічыпарук.

[працяг 5]

Не кааліцыя, а пагадненне 3

Пагадненне аб супрацоўніцтве ў самаўрадах Гайнаўкі і Гайнаўскага павета падпісалі Гайнаўская павятовая управа СЛД і Беларускі народна-выбарчы камітэт. У кожнага камітэта выбаршчыкаў ёсць свае праграмы і важныя справы. Аднак для рэалізацыі праграм трэба мець падтрымку большасці радных.

Беларускі камунізм 4

У архіўных дакументах захоўваюцца доўгія спіскі арыштаваных за камуністычную дзейнасць таксама на Беласточчыне. Кожнага году ў кожнай гміне замыкалі дзесяткі чалавек, раней прапусціўшы іх цераз следчы апарат, які быў значна больш дакучлівы чым шматгадовае зняволенне. Паліцыя дарогай псіхічнага і фізічнага тэрору імкнулася прымусіць іх прызнацца ў палітычным злачынстве.

З глыбі (гарадоцкага) сэрца 8

Ідэя прэзентацыі гарадоцкіх майстроў слова шырэйшаму колу жыхароў гміны ўзнікла ў снежні 2000 г. Сябры, згуртаваныя ў літаратурнай групе „Каласы” мелі публікаваць свае творы на старонках „Гарадоцкіх навін”. Аднак прабіцца на старонкі мясцовага часопіса ўдалося нешматлікім.

За незалежнасць —

да канца 9

Уладзімір Жылка свядома працягваў місію Багдановіча. Будаваў масты паміж беларускай глухаманню і еўрапейскім парнасам. На працягу кароткага жыцця праявіўся як паэт, літаратурны крытык, перакладчык, рэдактар часопісаў, грамадскі і палітычны дзеяч, настаўнік.

Юбілей „Цаглінак” 9

На працягу сваёй 25-гадовай дзейнасці ляўкоўскія „Цагліны” заваявалі сэрцы шырокага кола аматараў музыкі. Калектыў — шматразовы лаўрэат конкурсаў. У яго рэпертуары вялікая колькасць песень. Калектыў выпускаў аўдыёкасеты з запісам найбольш яркіх сваіх мелодый. Усе яны выконваюцца і задушэўна, і звонка, і мілагучна.

Трымае нас толькі запал 10

Раней, перад трансфармацыяй, за адзін сезон наш цырк наведваў 14 гарадоў. У адным горадзе стаялі мы два тыдні або месяц. Тады ў горад прыязджалі людзі з вёсак і мястэчак, а сёння маецца наадварот. І паменшаў лік глядачоў, нягледзячы на тое, што мы ездзім у малыя мясцовасці, такія як Орля.

Не кааліцыя, а пагадненне

Фота АЛІКСЕЯ МАРОЗА

Размова з Міхасём АНДРАСЮКОМ, старшынёю Гайнаўскага аддзялення Беларускага саюза ў РП, сакратаром БНВК у Гайнаўцы.

— Якая будзе карысць ад нядаўня завязанай кааліцыі паміж Беларуска-народным выбарчым камітэтам з Гайнаўкі і кааліцыяй СЛД-УП?

— Гэта не кааліцыя, а пагадненне аб супрацоўніцтве ў самаўрадах Гайнаўкі і Гайнаўскага павета, якое падпісалі Гайнаўская павятовая ўправа СЛД і БНВК. Тычыцца яно ўсіх спраў, але самымі важнымі не павінны быць пасады, а ініцыятывы для добра людзей. У кожнага камітэта выбаршчыкаў ёсць свае праграмы і самыя важныя справы, якія хоча вырашаць. Аднак для рэалізацыі праграм трэба мець падтрымку большасці радных. Паколькі мы ў гарадской і павятовай радах складаем меншасць, шукаем саюзнікаў для рэалізацыі нашай праграмы. Баюся, аднак, што пагаднен-

не для нас не зусім карыснае, бо ў найважнейшай структуры, управе Гайнаўскага павета, не будзе месца для нашага прадстаўніка. Паспрабуем пераконваць іншых радных у камісіях і на пасяджэннях сесій да нашых прапаноў. Многа будзе залежаць ад умеласцей і дыпламатычных здольнасцей нашых радных.

— А як будзе ў Гайнаўцы?

— У Гайнаўцы і Гайнаўскім павеце за выключэннем БНВК (па 5 радных у радах горада і павета) усё камітэты выбаршчыкаў татальна прайгралі. Можна толькі задумацца, чаму выбаршчыкі тую найважнейшую, самаўрадавую ўладу, аддаюць у рукі палітычным партыям (кааліцыя СЛД-УП — па 10 радных у горадзе і павеце), калі ў іншых гарадах і паветах Польшчы грамадзянскія камітэты выбаршчыкаў карысталіся вялікай падтрымкай. Гайнаўка добраахвотна аддае манапольш на ўладу СЛД-УП. Мы, як БНВК, становімся другой сілай у горадзе і павеце, але толькі па статыстыцы. Фактычна, рашаючы голас у павеце і горадзе мае СЛД.

— Радныя ад СЛД-УП у горадзе не саптаўляюць большасці ў радзе з 21 дэпутата.

— Так, у самой Гайнаўцы БНВК будзе мець большы ўплыў на пастановы рады. Кааліцыя СЛД-УП не можа самастойна правіць горадам. Аднак, кансалідацыя радных патрэбная толькі некалькі разоў у год, калі праходзяць галасаванні па справах бюджэту, ацэнцы працы ўправы ці бурмістра або калі радныя вырашаюць велічыню падаткаў. Хацелі б мы таксама мець уплыў на важныя для горада інвестыцыйныя планы.

— Дзякую за размову.

Гутарыў Аляксей МАРОЗ

„Дружба” яднае

Актыўна дзейнічае Клуб сенеіра „Дружба” ў Бельску-Падляшскім. Існуе ён ужо 24 гады. Зараз старшынствае яму Яўгенія Дзмітрук. Клуб згуртоўвае 56 пастаянных членаў. Сустрэкаюцца яны кожны аўторак а 17⁰⁰ гадзіне ў пасёлкавым ДOME культуры.

Клуб „Дружба” цесна супрацоўнічае з Клубамі сенеіра ў Гайнаўцы — „Рэха пушчы” і ў Сямятычах — „Восень”.

16 лістапада „Дружба” ладзіла святкаванне Дня сенеіра для сваіх членаў і запрошаных гасцей — членаў гайнаўскага клуба „Рэха пушчы”. Сабралася 120 чалавек.

Найперш сенеіры паслухалі канцэрт у выкананні дзяўчат з Бельска-Падляскага, якія адбываюць рэпетыцыі ў пасёлкавым ДOME культуры. Затым адбы-

лася танцавальная вечарына пад музыку аркестра, у саставе якога добра зарэкамендавалі сябе музыкі Міраслаў Валосік і Яўген Шэрэтуха. У перапынках між танцамі прыгожа спявалі беларускія песні Як Вілюк, Ян Лукша і Міхал Карпюк з Гайнаўкі. Увесь час панавала прыемная атмасфера.

На святкаванні Дня сенеіра прысутныя былі, між іншым, бурмістр Бельска-Падляскага Яўген Беразавец, радная горада Тамара Русачык, намеснік старшыні Жыллёвага кааператыва ў Бельску-Падляшскім Міраслаў Якубюк. У арганізацыі вечарыны дапамагло праўленне Жыллёвага кааператыва і кіраўніцтва кааператыва „Сполэм” у Бельску-Падляшскім.

Янка ЦЕЛУШЭЦКІ

Планы гайнаўскага бурмістра

У час першага пасяджэння новавыбранай Рады горада Гайнаўкі, якое адбылося 19 лістапада, далі прысягу перавыбраны бурмістр Анатоль Ахрыцюк і радныя. Бурмістр у экспазе прадставіў план развіцця Гайнаўкі. Дзеля гэтага прадбачаецца выкарыстаць уваход Польшчы ў Еўрасаюз, суседства горада з Белавежскай пушчай і Гайнаўскага павета з Беларуссю. У планах зроблена стаўка на вышэйшае навучанне і пашырэнне значэння суда, адкрыццё казначэйскай палаты і пабольшанне эфектыўнасці працы ў галінах

сацыяльнай апекі, асветы, культуры і спорту. Прадугледжана таксама ліквідацыя вугальных кацельняў і дацяпленне жыллёвых будынкаў, што павінна эканоміць на працягу года некалькі дзесяткаў працэнтаў цеплавой энергіі. У бліжэйшыя гады прадбачаецца завяршэнне пабудовы каналізацыйнай сеткі і асфальтавання ваяводскіх вуліц — Спартовай, Беластоцкай, Пілсудскага, 3 Мая, павятовай — Баторыя і гарадскіх у паасобных жыллёвых кварталах. Бурмістр распрацуе праграму прыцягнення інвестараў

Канстанцін Майсеня з жонкай

Фота ВІКТАРА БУРА

Узнагарода Канстанціну Майсеню

У беларусаў Гайнаўкі прыемная навіна. 15 лістапада 2002 года наш горад наведалі беларускія дыпламаты з мэтай ушанаваць шматгадовую працу Канстанціна Майсені — заснавальніка і старшыні Грамадскага камітэта пабудовы Беларускага музея. Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Леанід Караваяка і віцэ-консул Ігар Сякрэта прывезлі з сябой Ганаровую граматы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якой узнагародзілі Канстанціна Майсеню за шматгадовую плённую дзейнасць па захаванні беларускай культуры. Разам з граматай, падпісанай міністрам Л. В. Гулякам, госці ўручылі вялікі букет кветак.

— У гэты момант я паздаравеў і здорава памаладзеў, на 10-15 гадоў, — сказаў узнагароджаны.

Канстанцін Майсеня ў сваім жыцці кіраваўся толькі ўнутранай патрэбай рабіць добра беларускай справе. Апошнім часам прыхварэў. Зрэдку ўжо наведвае Беларускі музей. Улетку больш часу праводзіў на сваёй дачы сярод духмяных кветак і пад пільнай апекай жонкі Анастасіі, таксама пенсіянеркі, раней настаўніцы беларускай мовы.

— Шчыра дзякую міністру культуры

Беларусі спадару Гуляку за памяць абамне, за тое, што заўважаны былі мае дасягненні на ніве беларускай культуры ў Польшчы, а перад усім на любімай Беласточчыне, — сказаў Канстанцін Майсеня і дадаў са слязамі на вачах: — Мой родны кут, як ты мне мілы...

Карыстаючыся нагодай Канстанцін Майсеня з жонкай Анастасіяй перадаюць шчырую падзяку рэдактару „Беларускага дайджэста” Міколу Прускаму са Злучаных Штатаў Амерыкі. Гэта дзякуючы яго руплівасці на працягу дваццаці гадоў Грамадскі камітэт атрымаў 40 тысяч долараў на пабудову Беларускага музея ў Гайнаўцы. Вялікую дапамогу музею аказвала таксама Беларусь. Спадар Майсеня мае там шмат сяброў, якім таксама шчыра дзякуе.

Канстанцін Майсеня з вялікай трывогай гаворыць аб будучыні Беларускага музея. Непакоіць яго тое, што да сённяшняга дня не назначаны дырэктар музея, што няма распрацаванай праграмы дзейнасці асяродка беларускай культуры, што невядома калі музей пачне выконваць сваю місію.

Сорамна нам усім перад братамі беларусамі за мяжой!

Віктар БУРА

Новаабраныя радныя (злева — з БНВК) і бурмістр Анатоль Ахрыцюк (стаіць)

і развіцця турызму, паслуг і прамысловасці. Плануецца будова новай звалкі смецця, яго сартавання і утылізацыі.

У час сесіі не прысягаў новаабраны радны ад БНВК Міраслаў Мордань, якога бурмістр вырашыў паўторна назначыць сваім намеснікам. Яго месца ў Радзе зойме іншы радны БНВК, які ў першай гарадской акрузе з ліку кандыдатаў, што не сталі раднымі, набраў найбольш галасоў. Старшынёй рады выбра-

ны быў Якуб Астапчук з СЛД-УП, а яго намеснікамі сталі Мікола Галёнка з БНВК і Ірэна Сегень з СЛД-УП. Радныя запісаліся да камісій. На чарговай сесіі запланавана назначыць камісію для выбару дырэктара Гайнаўскага дома культуры. У канцы кастрычніка папярэдняя ўправа горада, якую ўзначальваў Анатоль Ахрыцюк, вызваліла з пасады дырэктара Міколу Бушко.

Аляксей МАРОЗ

Альжбета Юшчук іграла Шапэна

Комплекс музычных школ у Беластоку шумна адсвяткаваў трыццацігоддзе свайго існавання. 20 лістапада г.г. у актавай зале Медыцынскай акадэміі канцэрт сыгралі вучні школы.

Канцэрт пачала Альжбета Юшчук. Эля сыграла паланез Шапэна. Класна і бліскуча! Сябры падарылі ёй кветкі, а публіка — бурныя апладысменты.

Эля вучаніца шостага класа ПШ н-р 4 у Беластоку. Яна выдатніца па ўсіх прадметах. З прадшколля вывучае беларускую мову, у 2001 годзе заваявала першае месца ў конкурсе „Роднае слова”.

На раялі Альжбета іграе з маленства. Зараз яна вучаніца прафесар Гражыны Арысяк.

— Майстрам і натхняльнікам для нас — Ян Тарасевіч, — адзначае бацька Элі, мецэнас Пятро Юшчук.

Невыпадкова. Першай настаўніцай музыкі маладой піяністкі — вучаніца Яна Тарасевіча, спадарыня Аліцыя Багінская. Ян Тарасевіч — піяніст, кампазітар і педагог, быў настаўнікам Ніжэйшай і сярэдняй музычнай школы Галены Франке-

Іграе Альжбета Юшчук

віч. Працаваў тут у 1947-1956 гадах. На аснове гэтай установы стварыўся Камплекс музычных школ — музычнае прадшkolле, пачатковая школа, гімназія, ліцэй. Таксама ў Беластоку знаходзіцца філіял Вар-

шаўскай музычнай акадэміі імя Фрыдэрыка Шапэна.

Канцэрт, у якім выступіла Эля Юшчук, праходзіў пад лозунгам: „Школа майму гораду”.

ЗОРКА

Пазнаёмліся

Год школьны распачаўся
І пачалася праца.
Настаўнік новы ў класе
Пачаў тут прадстаўляцца.

— Я — Мечыслаў Карэтка.
Хачу, каб памяталі.
А вы, скажыце, дзеткі?
— А мы не — адказалі.

Ты ж, сыноч, дырэктар

— Школа, мама дарагая,
Гэта мая роспач, згуба.
Мяне дзеці абзываюць,
І настаўнікі не любяць.

— Не рабі, сыноч, крамолы,
Ці ж сядзець ты будзеш дома?
Адкажы мне, што за школа
Без дырэктара, вядома.

Ноч

Ноч поўная зорак і цемры
Неба засланяе чорнымі хмарамі
Поўнымі грозы і нянавісці
Цені дрэў ходзяць па вуліцах
Месяц адбіваецца ў вокнах
Людзі ў чорных капелюшах
Лісты свабодна ападаюць з дрэў
Страх нараджаецца ноччу
Такая ёсць менавіта НОЧ

Юліта ЯКУБОЎСКАЯ,
III „б” клас Гімназіі ў Орлі

Польска-беларуская крыжаванка № 49

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Zapas	▼					Jedzenie	Dal	▼
Set	Stół		Tratwa	Ślad	Śnieg	Ścieżka		
▼	▼			Słowa	▼	Pociąg		
							Ar	
			Grudzień				Żniwo	
	Koper	▼						
	Komórka	▼						
	Róg	▼			Arka	▼		
Urok	▼							
Odkurzacz	▼							

Адказ на крыжанку н-р 45: Сом, абнімкі, краса, Лі, рад, пазваночнік, квадрат, клад, Брат, акрабат, абраз, надвор’е, ціс, магніт, сілач, нага, блакіт.

Узнагароды, аўтаручкі-„памятнікі”, выйгралі: **Марцін Александрук і Паўліна Мароз** з Новага Корніна, **Раман Лушчынскі, Аня Хількевіч і Агнешка Семянюк** з Бельска-Падляскага, **Марк Саевіч і Бэата Аксютыч** з Арэшкава, **Паўля Віталей** з Орлі, **Эва Сегень** з Беластока. Віншuem!

Дзённік Міколы

Падарожжа у Краіну Гот

Калі я ішоў па лесвіцы да Нор Узі, пачуў нейкія галасы ў падвале. Я спалохаўся, падумаў: вярнуліся Ліняцкія! На шчасце гэта быў толькі бацька ўпартай Дамінікі. Ён размаўляў з незнаёмым.

У доме Нор Узі мяне зноў папракнулі сябры. Я спазніўся на адну хвіліну.

— Зноў давялося цябе чакаць! — абурўся Томак. — Мы ледзь цябе дачакаліся. Праз момант рушым у дарогу.

— Куды? — я здзівіўся, бо ж... прыйшоў на ўрок малявання.

— Ты зноў ні пра што не ведаеш, — абурўся Ярак. — Аня табе не сказала?

— Не было такой патрэбы, — азва-лася Аня, — ён з намі не паездзе, бо ён... замнога хлусціць!

— А ты такая святая? — заступіўся за мной Тамаш. — І табе трапляюцца разыходжанні з праўдай.

— Усе паедуць! — сказаў Нор Узі. — Усе!

— Але мае бацькі ні пра што не ведаюць, — сказаў я спакойна.

— Не хвалойся, Мікола, — падняў угару ўказальны палец Нор Узі, — я ўжо іх папярэдзіў.

— Гэта клас-! — я аж падскочыў ад радасці. — Але куды мы збіраемся?

— У Краіну Гот, — прашаптала Аня.

— Далёка яна?

— Далёка! — Нор Узі ўсміхнуўся. — Аднак вы не хвалойцеся, бо у Краіну Гот можна трапіць толькі раз, адзін раз у жыцці.

— Лепш раз — як ніколі! — засмяяўся Ярак.

— Як гэта... — здзівілася Аня — Вы, здаецца, былі там ужо сто разоў?

— Я — так, — сказаў таёмна мастак, — ну, але вы, дзеці... і толькі што знаёміцеся з сакрэтамі мастацтва. Цяпер сядайце ў машыну. Пара ехаць. Андралекс чакае...

Папраўдзе, я і мае сябры нічога не ведалі пра Нор Узі, ды і не пыталі пра ўсё мастака. Калі мы селі ў машыну, я прыкмеціў у руках Ані „хлус-кант”.

— Напэўна, будзе бяда! — падумаў я.

Я люблю марыць і летуценіць, час ад часу мне здараецца прыдумаць нейкую няпраўду, звычайна, каб развесяліць апошніх.

Вы ж памятаеце, як „хлус-кант” нядаўна акампраметаваў мяне перад бацькамі...

(працяг будзе)

(нак-с)

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Пачаўся Піліпаўскі пост і... падрыхтоўка да Каляд (на здымку мастак Тодар Кашкурэвіч і наш паэт Рафал Сельвясюк)

Здымкі

Здымкі я раблю,
Бо гэтае вельмі люблю.
Здымкі я збіраю —
Іх многа маю.
Збярэй ты таксама.
Праз некалькі гадоў,
Калі пабачыш іх,
Расцвіцеш як цвет —

Колераў набярэ твой свет.
Пабачыш, які ты калісьці быў,
Як ты вельмі добра жыў.
Здымкі пакажуць табе прошае.
Пакажы іх дзецям,
Яны — пакажуць тваім унукам.
А ўнукі — праўнукам.

Рафал СЕЛЬВЯСЮК,
III „б“ клас Гімназіі ў Орлі

Нож

Нож востры. Нельга яго браць у рукі. Ляжыць на сталю ды пабліскавае стальным лязом. А ручка ў яго чорная, цёплая. Мацейка дакранаўся да нажа, калі бабуля, седзячы на ўслончыку, здымала ім лупіну з бульбы. На лязе застаўся матавы след ад сырое бульбіны, быццам хто памазаў яго мокрай мукой. У бульбе ёсць такая мука, сказала баба Рэня, крухмал. А нажа лепш не чапаць. Вырасцеш, возьмеш у рукі нож. Нарэзаць хлеб, сыр, нашынкаваць капусту, цыбулю... аблупіць скурку з ябылка.

— Ай, чаму ён кусаецца, пыгаецца? — засмялася бабуля, бо, усё ж, унучак асмеліўся ўзяцца за лязо. — Кусаецца, бо такая ягоная натура. Вырасцеш... Ён і ружжо — і абарона, і атака.

— Мама, — азвалася мама Мацейкі, — не гаварыце зашмат дзіцёнку. І посуд, і набор класці трэба на сушылку. А вы пра такое. Лепш казку збаялі б...

— Казку, кажаш, дачушка, такую, каб не было зла... Ды ў кожнай казцы ёсць ліха і дабро... Ну, не чапай нож, Мацейка! Сапраўды, на сталю нічога нельга пакідаць, калі ў хаце малое дзіця.

Трохгадовы гадаванец бабы Рэні і мамы Галі з сумам паглядзеў на сушылку, дзе пасля мыцця высыхалі та-

леркі, шклянкі, нажы, відэльцы, лыжкі і лыжачкі.

— Буду вялікі, дастануся!

Хлопчык заглянуў у місу, у якой мама вялікай лыжкай-відэльцам падкідала каляровы салат — чырвоны ад перцу, аранжавы ад морквы, зялёны ад агурка, светла-зялёны ад капусткі... Пасля накапала туды маянэзу... Колеры сталі лагоднымі, мяккімі. Запахла ружова, млечна-аранжава... На сталю завіравала варанае крэмавае яйка — бабуля правярала, ці зварылася ўкрутую. Затрымалася яно каля пукатага, бліскачага, надзьмутага памідора. Нож бліснуў лязом, укаўзнуўся ў чырвоную мякаць. Мацейка аблізаўся — колеры смакуюць!

Пакуль бабуля з мамай упраўляліся на кухні, хлопчык ціхенька пайшоў у пакой, паклаў на стол ліст паперы і каляровыя алоўкі. Як намалюваць... смак?! Салодкі, кіслы... Чырвоны, жоўты, зялёны?.. І халодна-куслівы дотык нажа?

Ой, зламаўся кончык алоўка. Замоцна ціснуў Мацейка на паперу, каб намалюваць смак чырвонага перцу.

— Нож трэба, перш за ўсё, каб з алоўка дастаць колер! — зразумеў Мацейка і пахваліўся здагадкай, заглянуўшы на кухню. Мама з бабай, здаецца, не пачулі.

— Эх, калі я дастануся да сушылкі... — уздыхнуў Мацейка, пастаяўшы яшчэ хвілінку на парозе.

Міра Лукша

Уладзімір Арлоў, Адкуль наш род

Беларусь і Напалеон

Першыя бітвы

Напалеон разлічваў паасобку разбіць расійскія арміі недалёка ад мяжы і прымусяць Расію падпісаць мір. Але царскія генералы вырашылі не ўступаць у вырашальную бітву, пакуль не аб'яднаюць свае войскі. Французы ж імкнуліся сарваць гэты план. Каля гарадоў Кобрына і Міра, блізу вёсак Гудзевічы на Гарадзеншчыне, Сал-

танаўка на Магілёўшчыне ды ў іншых мясцінах беларускай зямлі з першых дзён вайны ішлі крываваыя баі.

У ліпені вялікая бітва адбылася каля вёскі Клясціцы, што пад Полацкам. Сам Полацк французы занялі без цяжкасцяў. Адсюль адкрываўся шлях на расійскую сталіцу Санкт-Пецярбург. Дарогу туды абараняў корпус царскага генерала Вітгенштэйна.

Мама не верыла, што пішу...

Рэдакцыя „Зоркі” гутарыць з Паўлінай Нічыпарук, лаўрэаткай VII Агульнапольскага конкурсу беларускай паэзіі і прозы.

— Нядаўна чытачы „Зоркі” мелі магчымасць пазнаёміцца з тваім (і Міхася Драздо) нарысам пра вёску Скупавы. Сёння ты выступаеш як паэтка.

— У вершах я магу раскрыць свае думкі. Хачу, каб іх ведалі мае бацькі і сябры.

— Як яны ўспрымаюць твае думкі?

— Калі я прыступіла першы раз да конкурсу, мая мама не верыла...

— ... у тое, што мае такую здольную дачку?

— Што ўмею пісаць вершы!

— Як яны ў цябе пішуцца?

— Маю вялікую падтрымку настаўніцы. Яна нас заахвочвае пісаць, пасля дапамагае, паказвае нам памылкі.

— Раскажы пра сваю настаўніцу і школу.

— Вучуся ў III класе Гімназіі ў Нараўцы. Беларускаю мову выкладае ў нас спадарыня Ганна Кандрацюк.

— Якое супадзенне фактаў: ваша настаўніца завецца так, як рэдактар „Зоркі”... Заахвочвае вас прымаць удзел у конкурсах?

— Не толькі намаўляе, яна дапамагае нам зразумець, якая гэта важная справа.

— Паўліна, якіх любіш аўтараў?

— Мне падабаюцца Якуб Колас, Адам Міцкевіч.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Паўліна Нічыпарук

— А якія прадметы?

— Вядома, найбольш беларуская мова і рэлігія.

— У вашым нарысе пра вёску Скупавы адчуваецца цікавасць да роднай спадчыны, ты таксама ўмееш гаварыць па-беларуску. Скажы, кім хочаш быць у жыцці?

— Настаўніцай беларускай мовы!

— Каторы раз удзельнічаеш у конкурсах?

— Другі раз.

— Што значыць для цябе вылучэнне?

— Не ведаю, аднак, вельмі цешуся. Можна... маімі творамі пацікавацца сябры?

— Гэтага табе жадаю.

Гутарыла Ганна КАНДРАЦЮК

Паўліна Нічыпарук

Месца майго дзяцінства

Там дзе рэчка я шпачыравала заўсёды
Было гэта месца, дзе можна спакойна думаць.
Гэта тут я правяла гады дзяцінства
Шчасця і смуткаў.
Прыходзіла я сюды заўсёды, аж аднойчы
Сустрэла маленькага сабакку.
Цяпер ён мой найлепшы сябра
Усё стала прыгожым і добрым.

Божа каханы

Чаму на свеце столькі
Няшчасця, катастрофаў?
Чаму адзін чалавек не хоча
Падаць рукі другому чалавеку?
Чаму неба зноў пахмурнае
І ідзе густы дождж?
Чаму дзіця сядзіць адно на лавачцы
Са смуткам на твары?
Чаму зноў людзі гінуць у катастрофах?
Ці гэты свет мусіць быць такі
Нядобры для людзей?

У Вітгенштэйна было 18 тысяч салдат і 108 гармат, а ў французскага маршала Удзіно — 25 тысяч конніцы з пяхотай 1 114 гармат. Тры дні на беразе ракі Дрысы кіпела бітва. Расіянам усё ж удалося спыніць наступ напалеонаўскіх палкоў на Пецярбург.

Пад Клясціцамі быў смяротна паранены таленавіты царскі генерал Якаў Кульнёў. Напалеон умеў высока цаніць мужнасць і адвагу праціўніка. Даведаўшыся пра геройскую смерць генерала, французскі імператар паслаў у Парыж адмысловага ган-

ца з лістом, дзе называў Якава Кульнёва адным з найлепшых афіцэраў расійскай кавалерыі.

Сёння імем генерала Кульнёва называецца адна з полацкіх вуліцаў.

Роўна праз месяц пасля Вільні Напалеон уступіў у Віцебск. На падыходах да горада, каля мястэчка Астроўна, расійскія войскі зноў сустрэліся з французамі. Бой быў такі цяжкі, што на дзесяці вёрстах ад Астроўна да Лучосы забіты ці паранены ляжаў на кожным метры дарогі.

(працяг будзе)

Чытае верш Надзея Дудзік

З глыбі (гарадоцкага) сэрца

*Жыццём напісана** — гэта загаловак першага зборніка вершаў і прозы, выдадзенага ў пасляваеннай Польшчы ў Гарадку. Яго аўтары — члены літаратурнай групы „Каласы”, якая дзейнічае пры гарадоцкім Гмінным асяродку культуры.

Урачыстая прэзентацыя гэтай кнігі, якая налічвае больш за 150 старонак, адбылася ў перапоўненым публікай ГОКу дзень да польскага Свята незалежнасці.

— Ці гэта каму падабаецца, ці не, па кінем па сабе трывалы след, — сказаў адзін з ініцыятараў і аўтараў зборніка, паэт, лаўрэат шматлікіх літаратурных конкурсаў Канстанцін Казлоўскі.

Ідэя прэзентацыі гарадоцкіх майстроў слова шырэйшаму колу жыхароў гміны ўзнікла ў снежні 2000 г. у час сустрэчы рэдакцыйнага калектыву „Гарадоцкіх навін — Gazety Gródeckiej” з чытачамі. Прысутныя сябры, згуртаваныя ў літаратурнай групе „Каласы” мелі публікаваць свае творы на яе старонках. Аднак, з-за розных прычын, толькі тройцы беларускамоўных творцаў удалося прабіцца на старонкі мясцовага часопіса — Надзеі Дудзік, Ніне Цыванюк і Яну Федзюкевічу.

— Аказалася, шмат людзей у Гарадку не ўмеючы чытаць па-беларуску, — ус-

помніў Канстанцін Казлоўскі. — Гэта пасля мела ўплыў на рашэнне падкласці польскія літары пад беларускія словы. Мы не хацелі, каб наша кніга была „rólkownikiem”; нам хацелася дайсці да шырэйшага кола чытачоў.

Канчаткова агромны ўплыў на публікацыю кнігі меў, інспіруючы яе друк, тагачасны воіт Гарадоцкай гміны Яўген Семанюк. Працы над зборнікам дваццаці аўтараў і сяброў групы „Каласы” працягваліся ад красавіка. Выданне паказалася ў ліпені. Прэзентацыю, па прычыне вакацыйнага, а пасля выбарчага перыядаў, адклалі да 10 лістапада.

Сярод большасці паэтаў групы „Каласы”, аўтараў „Жыццём напісана”, ёсць аўтары трох пакаленняў: ад найстарэйшай, дзевяностагадовай Надзеі Дудзік да дваццацігадовай Анны Сілкін ці Мо-нікі Асінскай ды трыццацігадовага Рамана Іванюка.

— Мы не марым аб літаратурных лаўрах. Хочам, каб нас разумелі простыя людзі гарадоцкай вуліцы, — запэўніваў Канстанцін Казлоўскі. — Гэта выданне ні польскае, ні беларускае, а проста наша — гарадоцкае.

Самыя цёплыя і найбольш хвалючыя творы гэта вершы найстарэйшых аўтараў, часта лірычна і настальгічна апісваючы мясцовую прыроду, родную старонку, навязваючы да гарадоцкіх звычаяў ды традыцый, якія падкрэсліваюць прывязанасць да зямлі і мясцовы патрыятызм з элементамі тугі па мінулым. А шмат тэкстаў аўтараў малодшага пакалення прысвечаны любові і каханню. У зборніку знайшлі месца і сатырычныя вершыкі Янкі Грыцукі ды „Ужываючы колеры” Адама Ся-

менчыка (разам з рэпрадукцыямі ягоных карцін).

— Я пішу ад душы і сэрца. На што пагляджу, аб тым і пішу, — так аб сваёй творчасці сказала папулярная сярод гарадчан Ніна Цыванюк.

Што цікава, маладыя жыхары Гарадоцкае гміны пішуць і публікуюць, а ў час вечара ў ГОК чыталі свае вершы па-польску, старэйшыя — па-беларуску (па-гарадоцку).

У час прэзентацыі „Жыццём напісана”, несумненна, верхаводзіла паэтэса і пяснярка Марыя Врублеўская, якая выспеўвала м.інш. творы сваіх калег па прычыне, у тым беларускамоўнага Міколы Гегеля, галоўным матывам якога — „мая родная старонка”. Акампаніяваў ёй беларускамоўны прэзаік Янка Карповіч. Члены групы „Каласы” падаравалі па пяць экзэмпляраў сваёй кнігі бібліятэкам гарадоцкае школы і асяродка культуры.

„Жыццём напісана” пераплятаецца здымкамі і біяграфіямі аўтараў ды малюнкамі Марыі Мясешкі. Не ўдалося, аднак, абысціся без эдытарскіх (друкарскіх і карэктарскіх) памылак. Нягледзячы на гэта, важнейшы сам факт, што кніжка паказалася і ёсць не толькі прэзентацыя гарадоцкіх літаратараў, а і творчым запісам гарадоцкай рэчаіснасці і стану духа гарадчан.

Мацей ХАЛАДОЎСКИ

* „Życiem pisane”. Zbiór wierszy i prozy Grupy Literackiej „Kłosa”, działającej przy GOK w Gródku; wydawca: Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury; wydano przy wsparciu finansowym Urzędu Gminy w Gródku; redakcja: Radosław Cieplucha; grafika: Maria Mieszko; projekt okładki: Jacek Chańko.

Выстаўка з юбілеем

У галерэі „Гайна”, якая знаходзіцца ў Беларускаму музеі ў Гайнаўцы, 16 лістапада адбылося адкрыццё выстаўкі карцін Пётра Гагана, прымеркаванае да пяцідзясяцігоддзя з дня нараджэння мастака. Мерапрыемства ўдастоілі сваёй прысутнасцю паэт Віктар Швед, які прысвяціў юбіляру верш з віншаваннямі, і Рышард Патэр, аўтар кніжкі *Гісторыя спорту ў Гайнаўцы*. У ходзе ўрачыстасці можна было купіць кніжкі абодвух гасцей. Выступаючы перад гайнаўцамі Віктар Швед успамінаў сваё дзяцінства ў Моры і сувязях з Гайнаўшчынай.

Вядучая тэма карцін Пётра Гагана — Белаежская пушча і яе наваколле. Выканаў ён многа прыгожых прац

з краявідамі Гайнаўшчыны. На алейных карцінах, пастэльных і акварэльных работах можна ўбачыць многа прыроды. Побач пушчы на палотнах красуюцца краявіды Ялты, Кастрамы і іншых мясцовасцей, у якіх пабываў гайнаўскі мастак. Выканаў ён таксама партрэты сваіх сямейнікаў, знаёмых і напісаў ікону Збавіцеля, якая змешчана ў покуці выстаўкі.

— Пётр Гаган — выдатны мастак, непаўторная індывідуальнасць. Адлюстроўвае свет у рэалістычным вобразе, а яго карціны прасякнуты далікатным колерам і аптымізмам, — адзначыў Віктар Кабац, які адкрыў выстаўку.

Аляксей МАРОЗ

Фота АЛЁКСЕЯ МАРОЗА

Герой мерапрыемства і яго госці (злева): Рышард Патэр, Пётр Гаган, Святлана Хандусь і Віктар Швед

Вакальныя ўмеласці

У VII Конкурсе дзіцячых песні „Z nutką za rap brat”, арганізаваным 16 і 17 лістапада ў Гайнаўскім доме культуры, выступілі 60 выканаўцаў з Падляшскага ваяводства, а сярод іх вучні бельскай „тройкі” і гайнаўскай белгімназіі.

Камісія (Януш Папай з Беластоцкага радыё, гайнаўскі музыка Бернард Беняконскі і заснавальніца „Чарамшыны” Барбара Кузуб-Самасюк) выбрала 20 выканаўцаў да ўдзелу ў гала-канцэрце 17 лістапада. Сярод гімназістаў першае месца здабыла Амелья Горбач з Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, другое — Сільвія Тарасюк з Гімназіі н-р 9 у Беластоку, а трэцяе — Віялета Аліфярук з бельскай „тройкі”. У групе вучняў падставовых школ перамога калектыву „Сту-

дзя песні” з Бельскага дома культуры, другое месца заняў калектыву „Журавінка” з бельскай „тройкі”, а трэцяе месца — вучні з Нараўкі і Орлі. Сярод салістаў падставовых школ першае месца заняў Адрьян Цвалінскі з ПШ н-р 5 у Гайнаўцы, другое — Караліна Пажазінская з ПШ н-р 5 у Бельску, а трэцяе Юльяна Дораш з калектыву „Журавінка”, вучаніца ПШ н-р 3 у Бельску.

Барбара Кузуб-Самасюк паінфармавала, што сёлетні ўзровень конкурсу быў вельмі высокі. Аднак не ўсе выканаўцы падабралі адпаведны дзіцячы і маладзёжны рэпертуар. Некаторыя ўдзельнікі звярталі вялікую ўвагу на талец, што было незразуменнем ідэі конкурсу, які меў вакальны характар.

(ам-з)

Віктар ШВЕД

Дарагому Пятру Гагану ў яго творчы бенефіс

Сто гадоў — век поўны чалавека,
Да яго імкніся, Дружка мой.
Пяцьдзесят — вядома што паўвеку,
Гэта Ты ўжо маеш за сабой.

І табе ў другой жыццё палове
Хочацца мне шчыра пажадаць
Многа шчасця, добрага здароўя
І каштоўнасці мастацкія ствараць.

Табе многа творчага натхнення,
Уражлівасці на прыродны свет,

Як найболей творчага гарэння,
Мастак — таксама ж у душы паэт.

Падвойнае мы адзначаем Свята,
Сёння ж і Твой мастацкі бенефіс.
Прадставіў Ты нам, Дружка, плён багаты,
Які паддаў пад творчы аналіз.

А на сцяне, што над кватэрным ложкам,
Сваёю сінявокаю красой
Мяне натхняюць сімвалы-валюшкі,
Тваёю уваскрэшаны рукой.

За незалежнасць — да канца

Дом Уладзіміра Жылкі з'явіўся на нашым шляху нечакана. У Макашах, вёсцы на паўночным захадзе Мінска, мы распыталі пра дарогу ў Мядзведку.

— Што гэты дом за табліца такая? — пацікавіўся Вячаслаў, і мы ўсе за ім... Дошка на вясковай хатцы і на беларускай мове?

— Тут нарадзіўся і жыў Уладзімір Жылка, — працягнуў уголас Вячаслаў.

Насупраць, за жалезнай агароджай і кустамі бэзу, мы прыкмецілі мемарыяльны помнік у гонар паэта.

— Жылка родам з Макашоў, — прыгадалі мы ўраз. Ашломлены адкрыццём і шчаслівым здарэннем, вырашылі тут спыніцца.

Наш шафёр, які не чуў пра такога, крыва ўсміхаўся:

— А ёлкі-палкі! — кінуў у наш бок. — Ведзь вам жэ ў Мядзведку нада...

Уладзімір Жылка свядома працягнуў місію Багдановіча. Будаваў масты паміж беларускай глухаманню і еўрапейскім парнасам. На працягу кароткага жыцця правіўся як паэт, літаратурны крытык, перакладчык, рэдактар часопісаў, грамадскі і палітычны дзеяч, настаўнік.

Нарадзіўся 27 мая 1900 года ў сялянскай сям'і. Бацька будучага паэта працаваў прадаўцом у манапольнай і царкоўнай краме. Першую адукацыю Уладзімір Жылка атрымаў у гарадскім вучылішчы ў Міры.

Вось як у пачатку стагоддзя пісаў пра Мір Напалеон Роўба:

— Мір, старажытнае мястэчка ў Наваградскім павеце над ракой Міранкай, 45 вёрст ад Наваградка, 16 вёрст ад Гародзі што на чыгуначнай лініі Масква — Бярэсце, 105 вёрст ад Мінска. Зямля ўрадлівая. Жыхароў каля 800 асоб. Валасная ўправа, вясковая школа, шпіталь, пошта, аптэка. У мінулым панавалі тут Глінічы, яны пабудавалі замак, каб атрымаць тытул графаў. Пасля іх Мір належаў Радзівілам, а ў 1892 г. купіў яго князь Святаполк-Мірскі, атаман казакаў. Руіны замка, наколькі дорага, настолькі безустойна, аднавіў. А шкада, гэта і ёсць самавітая гатычна будоўля з пяці вежамі...

У Макашах Уладзімір Жылка пражыў да 1914 года. У верхах прасякнутых рамантычным духам сустрэнем сляды старажытных руінаў, зварот у мінулае. Невыпадкова — вёска Макашы знаходзіцца на шляху між старажытным Мірам і Ішкалдзю, дзе легендарны гатычны касцёл XV стагоддзя.

Ідзем на панадворак да Уладзіміра Жылкі.

— Добры дзень! — вітаемся з жанчынай, якая выйшла нам на спатканне.

— Здрасце! — усміхаецца гаспадыня.

— Вы, пэўна, сваячка Жылкі?

— Ой, не, не... мы дачнікі.

— Здалёк?

— Здалёк, аж з-за Масквы.

— Як вы трапілі ў Макашы?

— Мы — ваенныя. Зараз у Беларусі жывем, у Мінску.

Савіна Наталля Сяргеёна запрашае ў хату. У былой святліцы зараз салон. У кухні на хлябной печы сушацца грыбы.

— Дому 150 гадоў, — кажа гаспадыня, — калі куплялі, быў *хуже сарая*.

Раней тут была школа, магазін, жыллі дзве сям'і. Доўгі час дом пуставаў і нішчэў.

Вёска Макашы ажывае летам, калі з'язджаюцца дачнікі. З мясцовых — як сказала Наталля Сяргеёна — асталіся адны *старыкі і старухі*.

Паэт, Уладзімір Жылка, малавядомы ў Беларусі. Афіцыйна мяркуецца, што яго творчасць цяжкая для засваення вучням. Справа ў іншым. Вершы Уладзіміра Жылкі глыбокапатрыстычныя. Паэт прапаведаваў ідэю змагання за незалежнасць Беларусі да канца.

У 1914 годзе сям'я будучага паэта апынулася ў Тульскай губерні. Уладзімір працягнуў вучобу ў Багародзіцкім агародніцкім вучылішчы. У час рэвалюцыі вярнуўся ў Мінск, дзе пазнаёміўся з Купалам, Бядулем, Чаротам, Родзевічам, звязався з тэатральным калектывам „Беларускай хаткі”. Палітычныя ягоныя сімпатыі былі на баку левых эсэраў, супрацоўнічаў з кіраўніком БРА Леапольдам Родзевічам і братамі Канчэўскімі.

З 1921 г. вучыўся ў Карлавым універсітэце ў Празе на гісторыка-філалагічным факультэце. Разам з Ігнатам Дварчаніным заснаваў Асацыяцыю беларускіх прагрэсіўных студэнтаў, выдаваў часопіс „Перэвёсла”, „Прамень”, „Наш прамень”. У 1926 г. вярнуўся ў Мінск.

Дом паэта адшукалі цераз Англію. Тры гады таму.

— У Лондане, у архівах была знойдзена фатаграфія Жылкі на фоне хаткі, — кажа Наталля Савіна. — А ў Мінску жыве яго ўнук. Ён і дапамог знайсці гэтае месца. Прыехалі да нас, пыталі, параўноўвалі.

На сцяне ашалаванай хаткі беларускамоўная табліца:

Дом Уладзіміра Жылкі ў Макашах

У гэтым доме 27 мая 1900 года нарадзіўся і жыў да 1914 года беларускі паэт, перакладчык, крытык Уладзімір Адамавіч Жылка (1900-1933).

— Ці хтосьці яшчэ цікавіўся паэтам? Наталля Савіна прыгадала візіт даследчыка Міхася Скоблы, які падарыў зборнік вершаў. Цяпер кніжка ляжыць у салоне, на ганаровым месцы.

Насупраць, метраў пяцьдзесят ад дома, мемарыяльны помнік з партрэта паэта. Тут Жылка выступае як „беларускі савецкі паэт”. Помнік аздоблены надмагільным пластмасавым вянком з жоўтых руж ды агароджаны жалезнай сеткай.

Да нас, як на заклік, збегліся вясковыя дзеці. Басаногія і цікавыя.

— Ведаецце, каму гэты помнік?

— Ведаем! — гукнулі хорам. — Тут пахаваны наш паэт.

Магіла Уладзіміра Жылкі далёка ад родных Макашоў.

Пасля вяртання з Прагі ў Мінск паэт уключыўся ў працэс беларусізацыі. Працаваў з творчай моладдзю, за што прыдбаў сабе канфлікт з верхавамі „Маладняка” і БелАППа. У выніку змовы хворы на сухоты паэт быў сасланы на пасяленне ў Уржум Вяцкай губерні. Памёр на трыццаць трэцім годзе жыцця. Яго імя было змоўчана ў савецкі час.

Уладзімір Жылка пакінуў багатую спадчыну — зборнікі паэзіі: „Уяўленне” (1922), „На ростанях” (1924), „3 палёў Заходняй Беларусі” (1926), крытычную і перакладчыцкую літаратуру. Перакладаў Бадлера, Ібсена, Блока, Міцкевіча, Лермантава.

Помнік паэту ў Макашах

Юбілей „Цаглінак” 25 гадоў з беларускай песняй

23 лістапада г.г. самадзейны фальклорны калектыў „Цаглінка” са Старога Ляўкова (Гайнаўскі павет) святкаваў 25-годдзе свайго мастацкага дзейнасці. Ён з'яўляецца адным з найактыўнейшых на Гайнаўшчыне. Яго музычны кіраўнік — Мікалай Мязэны з Гродна. Прыязджае ў Ляўкова ўжо адзінаццаць гадоў. Дзякуючы яму „Цаглінка” павышае свой мастацкі ўзровень. У музыцы шукаюць яны не банальных модных рытмаў, а сур'езных тэм, глыбокіх мелодый і грунтоўнай духоўнай ёмістасці.

На працягу свайго 25-гадовага дзейнасці ляўкоўскія „Цаглінка” заваявалі сэрцы шырокага кола аматараў музыкі. Калектыў — шматразовы лаўрэат конкурсу „Беларуская песня”, аглядаў аматарскага руху сеніэраў ды сустрэч абрадавых калектываў і калядоўшчыкаў. У яго рэпертуары вялікая колькасць песень. Калектыў выпусціў аўдыёкасету з запісам найбольш яркіх сваіх мелодый. Усе яны выконваюцца і задушэўна, і звонка, і мілагучна.

Ядро гурту састаўляюць: Вера Осяк, Надзея Кабаць, сёстры Вера Сват і Ніна Рэнт, Ірэна Мірановіч і Марыя Русіновіч. Кіраўнік — Ірэна Лапінская.

„Цаглінка” маюць вялікую дапамогу вайта гміны Мікалая Павільча, дырэктара Гміннага асяродка культуры ў Нараўцы Андрэя Скепкі і дырэктара Прадпрыемства будаўнічай керамікі ў Старым Ляўкове — Аляксандра Бандаўка. Разуменне патрэб і канкрэтных дапамога дадаюць калектыву новых сіл. А спеў ляўкоўскіх „Цаглінак” захопляе сэрцы слухачоў. У рэпертуары шмат цудоўных беларускіх песень. Прыгожыя ў іх народныя касцюмы.

З юбілеем калектыў віншавалі намеснік консула Рэспублікі Беларусь у Беластоку Аляксандр Харытонаў, старшы-

Свядома працягнуў беларускую вызваленчую легенду. Сваім любімым паэтам і духоўным песняром маладой беларускай нацыі лічыў Янку Купалу.

Як піша Уладзімір Калеснік, Жылка як бы знарок быў пасланы ў свет беларускай паэзіі, каб сваім лёсам і словам выявіць яго геаграфічныя і эстэтычныя абсягі*.

У Макашы, вёску над жывапіснай рэчкай Ушай, дзе пейзаж пазначаны старажытнымі помнікамі мінулага.

Ганна КАНДРАЦЮК

*Ростані волі — З заходне-беларускай паэзіі, „Мастацкая Літаратура”, Мінск 1990.

Януш Сейбук, уласнік цырка „Баяра”

Трымае нас толькі запал

Ад некалькіх гадоў — чаго не было раней — вялікія цыркавыя шатры можна сустрэць нават у вёсках Падляшша. З Янушам СЕЙБУКАМ, выпускніком Дзяржаўнай студыі цыркавага мастацтва ў Юлінку, цяпер дырэктарам цырка „ВОЈАРО”, гутарыць Міхал Мінцэвіч.

— *Колькі гадоў працуеце з цыркам?*

— З цыркам працую з 1977 года. Спярша быў я штатным артыстам, пасля працаваў на свой прыватны рахунак выезджаючы на замежныя кантракты, працаваў у адміністрацыі цырка „Карона”, а ад трох гадоў разам з супольніцай вяду свой цырк „Баяра”. На арэне быў я эквілібрыстам, трымаў падставу акрабатычнай піраміды, а таксама жэрдуку на плячы або галаве, на якую ўваходзіла партнёрка.

— *Чаму сёння цырк выступае ў малых мясцовасцях, як, напрыклад, Орля?*

— Раней, перад трансфармацыяй, за

адзін сезон наш цырк наведваў 14 гарадоў; у адным горадзе стаялі два тыдні або месяц. Тады ў горад прыязджалі людзі з вёсак і мястэчак, а сёння маецца наадварот. Сёння намножылася цыркаў: калі пры камуне было сем дзяржаўных, дык цяпер маем 25 прыватных. І паменшаў лік глядачоў, нягледзячы на тое, што мы ездзім у малыя мясцовасці і ў жылыя кварталы вялікіх гарадоў, каб людзям было бліжэй.

— *Ці ў польскіх цырках выступаюць мастакі з Беларусі?*

— Апрача 25 польскіх цыркаў у нашай краіне выступаюць 3-4 чэшскія цыркi. Некалькі гадоў назад у нас было нашэсце чэшскіх цыркаў, мо з 50 іх гастралывала. Гэта малыя сямейныя прадпрыемствы. З Польшчы яны пераехалі ў Беларусь і Украіну, таму што і ў сябе яны не могуць на сябе зарабіць; сёння яны ездзяць аж у Цэнтральную Азію. З 450 мастакоў дзяржаўнага цырка

ка сёння асталося ў ім адно 30-40, апошнія — гэта імпорт з Расіі, Украіны і Беларусі. З постсавецкіх краін акурат Беларусь мае не надта многа мастакоў. У маім цырку выступаюць артысты нават з Манголіі (на здымку). Па людзей сягаем штотраза далей на ўсход, бо там яшчэ існуюць дзяржаўныя цыркi, там вядзецца навучанне мастакоў, ёсць умовы для іх развіцця. У Польшчы ўсё гэта на практыцы спынілася. Зводзяцца большыя, дзесяцісабовыя, групы акрабатаў, а на іх месцы паўстаюць групы для выканання адна-двухасабовых нумароў. Гэта вымушае эканоміка. Няма ўжо цыркавай школы ў Юлінку, а ад трох гадоў па прынцыпе нядзельнай школка існуе ў адной з пачатковых школ Варшавы толькі цыркавае звяно.

— *Ці ў нашай краіне цыркавае мастацтва з’яўляецца сямейнай традыцыяй і як гэтыя справы выглядаюць, напрыклад, у Беларусі?*

— У калектыве здараюцца сужонствы цыркавых мастакоў. Цырк, гэта не прафесія, але спосаб на жыццё. І адкацыя дзяцей найлепш адбываецца акурат у сям’і. У польскім цырку нямногія дзеці пайшлі слядамі бацькоў: на 450 мастакоў мо толькі 5-6 іхніх дзяцей наследуюць працу ў цырку. У суседніх краінах гэта выглядае інакш, там было пераемства і большасць тамашніх артыстаў прадаўжае працу сваіх бацькоў.

— *Ці цырк сёння з’яўляецца рэнтабельнай фірмай і чаму варта — наводце Вас — хадзіць у цырк?*

— Жывем у такой дзіўнай краіне, у якой вельмі цяжка дабіцца фінансавага поспеху. Калі чалавек прымушаны да самастойнай вытворчасці і продажы — а так выглядае ў нас цыркавая дзейнасць, — і нашу праграму прапануем у мясцовасцях, дзе беспрацоўе падыходзіць пад 40%, дык цяжка дабіцца фінансавага поспеху. Нас трымае толькі запал.

Калісь сезон пачынаўся ў сакавіку, а канчаўся ў кастрычніку — такое бы-

Аюн, 12-гадовая „дзяўчына-гума” з Манголіі, са сваёй настаўніцай Бат Цэк Цэк. Дзяўчынка неўзабаве выступіць на фестывалі маладых мастакоў у Францыі

ло рашэнне вярхоў. Сёння эканоміка вымушае на нас ранейшы пачатак і пазнейшае заканчэнне. Рэкардсмены стартавалі 15 лютага, некаторыя ўжо закончылі сезон, а мы пацягнем яшчэ месяц. Калісь не было такой тэхнікі — ацяплення тэрмаветылятарамі шатроў, але апрача цырка было шмат працы на эстрадах, у гастронамах і амаль кожны мастак дарабляў у зімовы перыяд. Сёння гэтага няма, але нягледзячы на вялікую канкурэнцыю, напр. камп’ютэра, якая адцягае крыху цыркавую публіку — думаю — на галашэнні яшчэ зарана.

Ёсць краіны, дзе ў цырк ходзіць і моладзь, і дарослыя. Польскі глядач, гэта старэйшая асоба з дзіцём да васьмі гадоў. Можна гэта польская трансфармацыя спарадзіла такія абставіны. Аднак гарантыю, што цырк можа развесяліць людзей рознага ўзросту, усіх пакаленняў. Цырк з’яўляецца выдатным і старадаўнім мастацтвам, якое ў кожным уражлівым чалавеку выкліча ўзнёслыя пачуцці, захапленне, задуму, радасць.

— *Дзякую за размову.*

Пераможцы — „Лодка вікінгаў”

Беларускі „трактар” — па зямлі і па вадзе

Лета праляцела як бачыш, а тут ужо і восень канчаецца. Прыемна глянуць на летнія здымкі, паўспамінаць. Мне сёлета давялося пабываць у горадзе Аўгуставе на небанальнай імпрэзе — на конкурсе плавання „на абы-чым”. І тут былі беларусы! Але пра гэта крыху ніжэй.

Былі гэта ўжо сёмыя міжнародныя спаборніцтвы ў Аўгуставе. У мінулым годзе ўдзел у іх узяло 35 плаваючых адзінак. Сёлета, хаця мела быць іх

больш, то прыехала толькі пятнаццаць, ды і тое адзінка ў выглядзе так званага „гарбуна” (стары „Volkswagen”) — утапілася. „Гарбун” апусціўся на дно, а „маракоў” журы парадавала ўзнагародай пацяшэння.

Замала сёлета было грошай, спонсараў, якія падтрымалі б гэта мерапрыемства, але і так глядзець было на што. Рака Нэтта ў момант ажывілася, расцвіла, як толькі паявіліся на ёй першыя плаваючыя аб’екты.

Улады горада Аўгустава, колішняй Меккі турыстаў, робяць што могуць, каб неяк выйсці з імпасу. Пацішэла тут у апошнія гады. Папусцела ў рэстаранах і гатэлях. На пляжах месца — хоць адбаўляй. І ўсё гэта нягледзячы на тое, што ўжо тры гады можна тут ездзіць на водных лыжах, што ад мінулага года дзейнічае Цэнтр спорту і адпачынку, дзе ёсць басейн з трамплінам, сауна, з’езджальня, дзе можна прыняць водны масаж і г.д.

Спаборніцтвы па плаванню „на абы-чым” сталі вядомыя не толькі ў Польшчы, але і ў Еўропе. Галоўнае — каб тое „абы-што” пабудаваць сваімі рукамі і каб праплыло яно не менш чатырохсот метраў. Фабрычныя вырабы не дапускаюцца да конкурсу.

Першае месца ў спаборніцтве заваявала лодка вікінгаў „Maugitius II” з Адалянава ў Вялікапольшчы. Выканана яна была з драўніны і вікліны і па форме напамінала сапраўдную лодку вікінгаў. Важыла яна чатыры тоны, а даўжыня яе была дванаццаць метраў. У лодцы сядзеў экіпаж „вікінгаў”.

Другое месца заняла „Плаваючая драбінчастая фурманка” з Кендзяжына-Козля. Дачка, дзяўчынка гадоў васьмі-дзясці, сядзела на кані, які „цягнуў” „фурманку з сенам”, бацька, як сапраўдны жанец, сядзеў на сене, а момантамі выходзіў аднекуль збоку. Усе думалі, што воз „цягнула” яго жонка, якая сядзела ў стозе сена, але пасля на сцэне чалавек прызнаўся, што там быў яго добры сябра, які быў „маторам”.

Трэцяе месца журы (у якім быў нават міністр замежных спраў РП Владзі-

меж Цімашэвіч) прысудзіла „гушкалцы” з Любліна. Там сядзеў толькі адзін чалавек, а трэба было раз націснуць на адзін бок дошкі, раз — на другі. Бедалага! Рухаўся гэты аб’ект на вадзе надта паволі. Язда ажывілася толькі тады, калі „капітан” запрасіў з берага двое дзяцей, якім ён пасля дзякаваў са сцэны.

А з Чаромхі Віктар Шатыловіч прывёз „Беспрацоўны млын”. Тэма вельмі актуальная: у гэтым млыне нічога не малолася, але круцілася кола.

А вось жа і прыбіральня, а як жа, з сэрцайка, пад назвай „Магутнасць біягазу”. З Любліна. Некаторыя нават задалі пытанне, ці не адкрывае яна новых магчымасцей для энергетыкі...

Былі і іншыя, хаця б „Апошняя дошка ратунку” — чалавек у надзьмутым нейлонавым мяшку, які цягнула матарная лодка. Або „Снежка” — плаваючы аб’ект з бляшаных банак фірмы „Снежка”, ці „Плаваючыя касміты” з Чорнай-Беластоцкай.

У апошнюю хвіліну ў спаборніцтва ўключыўся плывак з Беларусі, які ўдзельнічаў у ім ужо ў мінулым годзе. „Плаваючы трактар” з Гродна выплыў без нумара, роўненька, як страла, праплыў па вадзе, атрымаў вылучэнне, пасля чаго спакойна прасхаўся па вуліцы Рыбаккай — і след яго прастыў.

Было цікава. Журы і фотарэпарцёры плавалі на гандолах. Выступалі калектывы з усяе Польшчы, у тым ліку „Чарамшына”.

Арганізавала мерапрыемства Беларастоцкае радыёвяшчанне супольна з уладамі г. Аўгустава.

Ада ЧАЧУГА

